

Bewegers

Een terugblik op 10 jaar VODO

Nicolas De Baere

(Een interview met Georges Spriet (Vrede vzw) en Leida Rijnhout (VODO vzw))

In een vorige editie van Oikos lieten we Geert Fremout, beleidsmedewerker van VODO, uitgebreid aan het woord over de resultaten en het proces van de duurzaamheidstop in Johannesburg. Enkele maanden geleden bestond VODO precies 1 decennium. Reden genoeg om met Georges Spriet (Vrede vzw) en Leida Rijnhout (VODO vzw), pioniers van het eerste uur, terug te blikken op het 10-jarig bestaan van VODO.

Het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling of VODO is een samenwerkingsverband tussen een belangrijk deel van de nieuwe sociale bewegingen in Vlaanderen. Het overleg wil het maatschappelijk debat over duurzame ontwikkeling stimuleren, door het opzetten van gezamenlijke initiatieven, beleidsbeïnvloeding, studiewerk. Meer informatie over de werking van VODO vindt u op de website www.vodo.be

Oikos: Van een los samenwerkingsverband evolueerde VODO naar een geïnstitutionaliseerd overleg tussen 24 organisaties uit diverse sociale bewegingen. Jullie waren beide actieve getuigen van de geboorte van VODO. Kunnen jullie in een notendop de ontstaansgeschiedenis van VODO vertellen?

Georges: De echte pioniers van VODO waren eigenlijk Leen Laenens en Isabelle Vertriest, nu meer bekend als volksvertegenwoordigers voor Agalev in de Kamer en het Vlaams Parlement. We moeten onze hoed afdoen voor hun inzet en doorzettingsvermogen in de beginperiode van VODO. Zij hebben mensen uit de NGO-sector aangesproken en rond de discussietafel bijéengebracht in 1990. Ook andere figuren uit de sector, zoals Pol Janssens, Wilfried Marcello en ik vergeet wellicht nog een paar andere, hebben hier hun steentje toe bijgedragen.

De tijdsgeest was rijp voor een initiatief zoals VODO. Eind jaren '80 won immers het inzicht veld, dat onderontwikkeling, milieuverniëting en bewapening nauw met elkaar verbonden zijn. Het rapport 'Our Common Future (1987)' van de VN-commissie voor Milieu en Ontwikkeling gaf daartoe een belangrijke aanzet. In dit rapport werd de ondertussen alom bekende definitie van duurzame ontwikkeling geïntroduceerd: 'Sustainable development is development that meets the ends of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs'. Ook binnen de verschillende nieuwe sociale bewegingen groeide langzaam het besef dat de problemen van onderontwikkeling, veiligheid en milieu een integrale aanpak vereisten.

Op 19 november 1990 vond er een eerste informeel overlegmoment plaats tussen een 12-tal mensen uit de Derde Wereld-, de vredes-, de milieu-, de vrouwen- en de boerenbeweging. Zij werkten ten persoonlijke titel en vrijwillig aan een meer gecoördineerde werking omtrent duurzame ontwikkeling. Deze werkgroep, VODO genaamd, vergaderde maandelijks en al gauw breidde deze overleggroep zich uit. In deze beginperiode werd lang stilgestaan bij het uitschrijven van een platformtekst over duurzame ontwikkeling. Iets waar men vandaag in de NGO-sector met de toenemende verzakelijking en het projectmatig samenwerken minder tijd zou voor uittrekken. Het was dus een zeer boeiende en leerrijke periode. Ik herinner mij nog levendig de geanimeerde discussies over de vertaling van de brundtlanddefinitie naar de Vlaamse context en welke invulling NGO's hieraan moesten geven.

Eind '91 was deze informele werkgroep uitgegroeid tot een overleg tussen individuen uit de nieuwe sociale bewegingen dat zowel naar NGO's, als naar publiek en overheid bekendheid wilde geven aan duurzame ontwikkeling. Na de UNCED-conferentie te Rio de Janeiro (1992) werd het overleg gestructureerd tot een overleg tussen organisaties uit de (nieuwe) sociale bewegingen. Sinds maart '93 heeft VODO een eigen

secretariaat en wordt er met lidorganisaties binnen VODO gezocht naar een geloofwaardige invulling van duurzame ontwikkeling. Het NCOS, – nu 11.11.11 – de koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, was de werkgever van VODO.

Oikos: Als jonge organisatie kampte VODO ook met enkele groeipijnen. Na de zeven vette jaren, kwamen de 7 magere jaren. 1997 was een anus horribilis voor VODO. Wat gebeurde er precies?

Georges: Omwille van hervormingen in de derde wereldsector in 1997 droogde een deel van de VODO-financiering plots op, personeel werd ontslagen of kwam in onduidelijke statuten terecht. De VODO-werking werd toen een tijd stilgelegd. Maar bij de meeste lidorganisaties leefde echter de vaste wil om VODO overeind te houden. Het overleg werd in mei '98 omgevormd tot een vzw. Het werd een tweede start voor VODO. In de statuten werd de nadruk gelegd op een vernieuwde werking: overleg, beleidsbeïnvloeding en studiewerk waren de opdrachten van VODO. Men kan dus stellen dat VODO stapsgewijs – of zelfs schoksgewijs – werd verankerd in de NGO-sector. Het feit dat VODO nu nog bestaat is dankzij deze institutionalisering in een aparte vzw-structuur.

Oikos: Het pad naar Johannesburg ligt geplaveid met goede voornemens. In allerlei beleidsdocumenten duikt het begrip duurzame ontwikkeling op, maar van een coherent duurzaam beleid is er nog geen sprake. Is VODO tevreden over het bereikte resultaat?

Leida: Vooral Agenda 21 heeft heel wat zaken geïnitieerd. In het verlengde van de UNCED-conferentie werden nationale staten opgeroepen structuren op te zetten, om een beleid van duurzame ontwikkeling uit te werken. Met de wet van 1997, betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, werden verschillende beleidsstructuren zoals de Federale Raad voor Duurzame ontwikkeling, een Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling en een Federaal Planbureau geïnstalleerd. Het Federaal Plan en rapport werden de beleidsinstrumenten die de planning en opvolging van een duurzaam beleid binnen deze structuren mogelijk moesten maken. Op federaal niveau is er een staatssecretaris voor duurzame ontwikkeling en op Vlaams niveau hebben we sinds kort, – met de nieuwe samenwerkingsovereenkomst, de opvolger van de milieuconvenant, – een eerste stap richting duurzaam beleid gezet. Er gaan ook stemmen op voor een Vlaamse raad voor duurzame ontwikkeling en een dito minister. Kortom, duurzame ontwikkeling wordt dus stilaan een volwaardig beleidsterrein.

VODO heeft altijd voor een integrale aanpak gepleit van de noord-zuid- en milieuproblematiek. Met onze werking rond Lokale Agenda 21, de ecologische voetafdruk en ecologische schuld, hebben we misschien de geesten van beleidsmensen warm gemaakt voor een duurzaam beleid. Deze concepten duiken nu ook overal op in beleidsdocumenten en rapporten, maar ze vinden nog geen, of te weinig, vertaling in concrete beleidsdaden. Er is dus nog heel wat werk voor de boeg. Met onze overlegfunctie moeten we het beleid verder beïnvloeden. Wij zijn geen studie bureau. Met de expertise van onze leden kunnen we krachtig lobbywerk verrichten. Dit is natuurlijk veel gemakkelijker als je een centraal contactpersoon, een minister of staatssecretaris voor duurzame ontwikkeling hebt. Op Federaal niveau is dit reeds het geval. Op Vlaams niveau wordt dit hopelijk ook werkelijkheid.

Oikos: VODO is geen informeel samenwerkingsverband meer tussen geëngageerde kaders uit de diverse NGO-sectoren. Bracht de gewijzigde beleidscontext en de professionalisering binnen de sector ook een andere manier van werken met zich mee?

Leida: De nieuwe zakelijkheid is ook al een poos in onze sector ingetreden. Maar de baten van deze nieuwe werkwijze wegen ruimschoots op tegen de kosten. Deze kosten zijn natuurlijk minder flexibiliteit en minder idealisme, zoals we die in de beginjaren hebben gekend. Nu participeren de lidorganisaties aan het VODO-overleg omdat zij hierin een meerwaarde zien voor de eigen organisatie. Dit is op zich geen slechte evolutie aangezien we daardoor aangespoord worden om efficiënter te werken, de kwaliteitseisen liggen ook hoger. Op die manier realiseren we natuurlijk die meerwaarde voor onze lidorganisaties.

Oikos: VODO is een overleg tussen grote en kleine NGO's. Vullen zij deze overlegfunctie op een andere manier in? Is het niet moeilijk om elke lidorganisatie op dezelfde lijn te krijgen?

Leida: VODO fungeert niet als koepel boven de lidorganisaties. VODO is een netwerk, een samenwerkingsverband. Duurzame ontwikkeling is zo'n breed thema, dat het bijna niet anders kan, dan in overleg behandeld te worden. Dat maakt het mogelijk een brede, genuanceerde visie op te bouwen over duurzame ontwikkeling. Voor lidorganisaties biedt het de kans, standpunten verder uit te diepen, nieuwe invalshoeken te leren kennen, de werking te versterken vanuit een nieuwe context. De bedoeling is dat VODO op die manier een meerwaarde betekent voor de lidorganisaties.

De streep tussen grote en kleine organisaties is trouwens moeilijk te trekken. Zowel de grote als kleine NGO's blijven zeer actief binnen ons overleg. Hun betrokkenheid wordt wel sterk bepaald door de werkingsthema's van VODO. Grote NGO's zullen meer geneigd zijn om mee te participeren als VODO rond sensibilisering werkt, aangezien zij verschillende doelgroepen moeten bereiken. Kleine NGO's zullen dan sneller meewerken als het over lobbywerk gaat, om zo hun stem zwaarder te doen wegen in het politieke debat. Ook belangrijke beleidsmomenten, zoals de VN- en andere toppen, het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie, zijn momenten waarop de NGO's gemakkelijker de krachten bundelen. Ook de interesse en gedrevenheid van de individuen die gemandateerd worden, om vanuit hun organisatie het overleg op te volgen, blijft een rol spelen.

VODO heeft als overlegplatform de belangrijke taak, om te waken over de integrale benadering, zowel binnen de ngo-sector, als binnen het beleid. Alhoewel duurzame ontwikkeling nu algemeen ingang gevonden heeft, zien we toch een reflex binnen NGO- en beleidskringen, om het eigen domein af te scherm. Het spook van de hokjesmentaliteit doemt terug op, verrassend ook binnen de nieuwe sociale beweging.

Als overleg moeten we naar onze leden duidelijk kunnen maken, dat we geen territorium afnemen, maar dat we er juist een meerwaarde aan geven. Het is zeer goed, dat er professionelen binnen de verschillende sectoren actief zijn rond duurzame ontwikkeling. Zij ontwikkelen dan in hun vakgebied ook een expertise, die we kunnen gebruiken binnen het overleg. Op die manier verlies je natuurlijk je missioneringstaak, want de meeste organisaties zijn overtuigd van duurzame ontwikkeling. Maar tegelijkertijd blijft er nood aan een samenwerkingsverband, om te werken aan een coherent beleid rond duurzame ontwikkeling. De overlegfunctie blijft dus belangrijk. Nu zitten we in een overgangsfase: wordt duurzame ontwikkeling het nieuwe koepelbegrip, of moet men duurzame ontwikkeling 'mainstreamen' over de bestaande sectoren. Professionelen binnen de sector zijn overtuigd van het concept, maar wie gaat het uitvoeren?

Oikos: Je sprak zonet over de integrale aanpak van VODO op duurzame ontwikkeling. Wat is het unieke van deze aanpak?

Leida: Een goede vraag. Voor de basisdefinitie van duurzame ontwikkeling wordt meestal teruggegrepen naar het zogenaamde Brundtlandrapport. Milieuproblemen en armoede in de wereld staan volgens Brundtland met elkaar in verband en moeten op een geïntegreerde manier aangepakt worden. Ondertussen is deze definitie gemeengoed geworden, maar dat betekent nog niet dat iedereen hetzelfde bedoelt, wanneer hij of zij de term gebruikt. Sommige auteurs spreken van een duurzaamheidsrevolutie met dezelfde draagwijdte als de agrarische en industriële revolutie. Anderen menen dat een bijsturing van bestaande ontwikkelingspatronen in Noord en Zuid voldoende is. Over het algemeen is iedereen het er over eens, dat duurzame ontwikkeling minstens vier dimensies heeft: een sociale (rechtvaardigheid op wereldvlak), een ecologische (respect voor de draagkracht van de aarde), een participatieve (inspraak van burgers in de bepaling van een duurzaamheidsbeleid) en een economische (productie en consumptie voor behoeftebevrediging).

In het algemeen legt VODO, in zijn kijk op duurzaamheid, sterke nadruk op de rol van industrielanden. Het geïndustrialiseerde ontwikkelingsmodel, zoals het op dit moment bestaat in het Noorden, is onmogelijk uit te breiden over de hele wereld. Het gaat immers gepaard met een groeiende kloof tussen rijk en arm, en met toenemende ecologische ontwrichting. Het Noorden moet zijn model veranderen, wil de wereld leefbaar blijven voor huidige en toekomstige generaties in Noord en Zuid. Dat roept heel wat vragen op. Hoe creëren we welvaart in de toekomst, via welke productie en consumptiepatronen? Hoe verdelen we die welvaart? Hoe zien we de verhouding tussen productie- en consumptiestromen en het ecosysteem? Welke inhoud geven we voortaan aan begrippen als 'vooruitgang', 'ontwikkeling', 'welvaart',

'welzijn'? Welke strategieën kunnen we gebruiken om ons model om te buigen? Heel wat van de VODO-werking gaat impliciet uit van dit soort vragen en deze kijk op de rol van industrielanden in de overgang naar duurzaamheid.

Georges: VODO heeft altijd een ruime kijk op duurzame ontwikkeling gehad, maar de beperkte financieringsmogelijkheden bepaalde vaak de werkingsthema's. Als men subsidies kreeg voor een project in de milieu- of derdewereldsfeer, dan had dit natuurlijk zijn consequenties voor de werking en betrokkenheid van lidorganisaties uit deze of andere hoek.

Leida: De werking van VODO wordt nog steeds sterk ingekleurd door de zoektocht naar financieringsbronnen. We zorgen er wel telkens voor, dat de slinger niet teveel overheelt naar één of ander specifiek werkdomein. Als er vanuit milieuhoek meer geld voorradig is om te sensibiliseren rond duurzame ontwikkeling, dan pikken we hier graag op in. Maar we waken steeds over de link met Noord-Zuidaspecten. Het promoten van een andere mobiliteit op lokaal niveau, heeft ook zijn consequenties op het Zuiden. Zo komt de behaalde CO₂-reductie op lokaal niveau ook de ontwikkelingskansen van het Zuiden ten goede. We leggen steeds de link met begrippen zoals de ecologische voetafdruk en afbouw van de ecologische schuld. De derde wereldsector geraakt er dan ook stilaan van overtuigd, dat duurzame ontwikkeling niet enkel over milieu gaat. De laatste twee jaar hebben we hieraan sterk gewerkt.

We kregen ook meer financiële ruimte door extra projectfinanciering en de subsidiëring van een ruime waaier aan deelactiviteiten. Deze extra financiële ondersteuning heeft wellicht te maken met de aanwezigheid van de groenen in de regering. Zij staan meer open voor duurzame ontwikkeling. En zelf hebben we hard gewerkt aan onze agendasetting. We gaan nu pro-actief op zoek naar financieringsbronnen die interessant zijn voor VODO en onze leden. En het harde werken van de laatste jaren met kwalitatief goede producten zoals het Draaiboek Lokale Agenda 21, de Ecologische Voetafdruk-brochure, studies over de ecologisering van de fiscaliteit, enz... begint zijn vruchten af te werpen. Niettemin blijven we vragende partij voor een structurele financiering van onze basiswerking.

Oikos: Als VODO vertrekt vanuit een brede definitie van duurzame ontwikkeling en je vergelijkt deze met de lidorganisaties, die vooral uit milieu- en derde wereldhoek komen, moet VODO dan niet actiever leden werven uit andere sectoren (bv. vakbonden, consumentenorganisaties, opbouwwerk, jongerenorganisaties), om zo alle aspecten van duurzame ontwikkeling te overspannen?

Leida: We voelen ook de nood aan, om onze werking open te trekken naar die organisaties. Er is wel altijd een amalgaam van organisaties actief geweest binnen VODO: ik denk nu maar aan de verschillende jongeren- en vrouwenorganisaties, volkenrechtenorganisaties, de progressieve boerenbeweging. We willen in de toekomst verder werken aan deze verbredingsstrategie, maar voorlopig hebben we nog genoeg werk met het integreren van het begrip duurzame ontwikkeling in de derde wereld en milieusector. Dit is en blijft de hoofddoelstelling van ons overleg. Binnen het vernieuwde en versterkte Steunpunt Lokale Agenda 21, zijn er plannen om te investeren in de verbreding naar organisaties die op lokaal vlak actief zijn rond duurzame ontwikkeling; denk maar aan de grote socio-culturele verenigingen en hun afdelingen op lokaal niveau.

Oikos: Georges, je bent een vurige fan van VODO, je was zelfs enkele jaren voorzitter van de Algemene Vergadering. Van waar die interesse in duurzame ontwikkeling?

Georges: De vredesbeweging ijvert al jaren voor een vredeseconomie. Traditioneel strijdt de vredesbeweging voor de omschakeling van de wapenindustrie in een vredesindustrie. Deze benadering houdt echter te weinig rekening met de Noord-Zuidkloof en het milieu. De invalshoek vanuit duurzame ontwikkeling heeft het concept van vredeseconomie verrijkt.

Ten tijde van het Belgische voorzitterschap in 2001, heeft de vredesbeweging de militaire invulling van veiligheid bekritiseerd. Ze hanteerde hiervoor het begrippenkader van de menselijke veiligheid, – een term die in 1994 in het UNDP-rapport werd geïntroduceerd. Het bevat verschillende vormen van veiligheid: economische, politieke, milieu, gezondheid, ... Eigenlijk sluit het concept van menselijke veiligheid heel nauw aan bij de uitgangsprincipes van duurzame ontwikkeling. Zonder 10 jaar VODO had de

vredesbeweging in België deze analyse niet gemaakt. Iedereen in de vredesbeweging is wel overtuigd van het nut en de noodzaak van duurzame ontwikkeling, maar het begrippenkader wordt nog niet altijd toegepast. Dit heeft vooral te maken met de onderbemanning binnen de vredesbeweging. Maar het is evident, dat milieudegradatie conflictbevorderend werkt en omgekeerd, dat conflicten milieudegradatie bevorderen. Elk vanuit zijn eigen terrein, is met duurzame ontwikkeling bezig. Men legt wel andere accenten of men vertrekt vanuit een ander analyse- of begrippenkader, maar uiteindelijk ijveren we allemaal voor een duurzamere wereld.

Oikos: Hoe moet het nu verder met het duurzaamheidsdebat, na de mislukte duurzaamheidsstop in Johannesburg? Speelde de gewijzigde internationale context van voortschrijdende globalisering en terrorismebestrijding een rol tijdens deze top?

Leida: De antiglobaliseringsbeweging zit nog steeds in de lift. 11 September heeft haar opmars niet gestuit. Meer mensen scharen zich achter hun eisen en komen op voor meer sociale rechtvaardigheid in de wereld. De discussies in Johannesburg werden niet overschaduwd door 11 september of terrorismebestrijding. Vooral de discussie over de vrijhandel en de rol van de WTO, heeft de debatten gekleurd. Aangezien de regeringen de Rio-doelstellingen niet hadden waargemaakt, trok men de simplistische conclusie, dat de bedrijven nu de grote ontwikkelaars moesten worden. Dit is voor ons een zeer gevaarlijke evolutie. Natuurlijk zijn de bedrijven bij de vele stakeholders, maar de Staten hebben voor ons nog altijd de verantwoordelijkheid, om de beleidskaders voor duurzame ontwikkeling aan te reiken.

Georges: Duurzame ontwikkeling is een modewoord geworden. Iedereen geeft er zijn eigen interpretatie aan, met als resultaat, dat het nu bijna van alle inhoud is ontdaan. Bijvoorbeeld het Kyoto-protocol en de verhandelbare emissierechten daarin, stroken niet met duurzame ontwikkeling. Emissierechten van ontwikkelingslanden kopen, verandert niets aan onze eigen uitstoot. Dat is het zoveelste bewijs dat de economische actoren, multinationals, de laatste jaren aan belang hebben gewonnen in het duurzaamheidsdebat en dat zij hun definitie hebben kunnen opdringen. Dichter bij huis dreigt BASF vanwege de hoge CO₂-reductienormen zijn productie-eenheden ergens anders te lokaliseren. De eerste minister reageert hierop prompt met de boodschap dat de Kyoto-norm toch niet te streng mag zijn voor onze bedrijven. Wie is nu eigenlijk de baas in huis?

Oikos: Er zitten nu groene ministers in de federale en Vlaamse regering. Heeft dit het beleid rond duurzame ontwikkeling gewijzigd? Zijn er trendbreuken in duurzame consumptie en productiepatronen in zicht?

Georges: België is maar een klein land en kan dus niet zwaar wegen binnen de internationale context. Paars-groen heeft in die zin geen trendbreuken weten te realiseren. Wel was haar voortrekkersrol op internationale fora bewonderenswaardig. Zo hebben ze mee het Kyoto-protocol gered, alhoewel er nu maar een lege doos overblijft. De vooruitstrevende houding die de regering op internationale beleidsniveau inneemt, trekt ze evenwel niet door naar het binnenlands beleid. De uitstap uit de kernenergie beschouw ik dan toch als een belangrijke realisatie van de groenen binnen deze regering.

Leida: In een regering probeert elke partij zijn accenten te leggen. Voor ons zijn de groene accenten zichtbaar, denk o.a. aan het beleid van de staatssecretaris van duurzame ontwikkeling en de nieuwe milieuconvenant. Maar het was ook duidelijk, dat de groenen het niet altijd gemakkelijk hadden in de regering. Niettemin heeft deze regering kleine stappen, richting een coherent duurzaam beleid, gezet. En er is nog een ander voordeel met groenen in de regering: ze zijn beter in staat dan andere partijen, om het concept van duurzame ontwikkeling te vatten. Groenen hebben ook een natuurlijke band met de ngo's. Heel wat kaders uit de milieu- en derde wereldsector werken nu op kabinetten. Je mag ook niet vergeten dat het tijdsklimaat bijzonder gunstig was voor NGO's die werkten rond duurzame ontwikkeling. De VN-toppen en de ruime media-aandacht hiervoor, maakten dat de stem van de NGO's in het duurzaamheidsdebat duidelijk werd gehoord.

Oikos: Onlangs vierde VODO zijn 10-jarig bestaan. VODO nodigde Viktor Kaisiepo van de Papua-lobby uit voor een gesprek met de kaders van de lidorganisaties. Hij hield een opgemerkte voordracht. Wat kunnen wij, Noorderlingen, leren over duurzame ontwikkeling van het Zuiden?

Leida: Hij verblijft al een heel tijd in het Noorden, nl. in Nederland, maar hij blijft natuurlijk een zuidelijke invalshoek op duurzame ontwikkeling behouden. In zijn anekdotische voordracht bleef mij vooral de beeldspraak van de communicerende vaten bij. Het lijkt heel sterk op het concept van de ecologische voetafdruk. Alles wat er hier in het Noorden bijkomt, gaat er in het zuiden van af. Het komt er op aan, net zoals bij de ecologische voetafdruk, om tot een gelijke en rechtvaardige verdeling van het aardegebruik te komen. Hij beklemtoonde sterk, dat het noorden zijn verantwoordelijkheid moest nemen, zodat het zuiden de kans kreeg om te ontwikkelen. Iets waar wij nu ook al 10 jaar voor vechten.

Georges: Het voordeel van het begrip duurzame ontwikkeling is dat ze het wijdverspreide eurocentrisme in vraag stelt. Deze ingesteldheid leeft nog heel sterk in onze samenleving en dus ook in het beleid. Wij zijn zogenaamd de speerpunt van de beschaving, wij zijn meer ontwikkeld en de anderen zijn onderontwikkeld. Duurzame ontwikkeling gaat sterk tegen dit geloof in. Het model van Europa kan niet nagebootst worden. Sterker nog, het draagvlak van de aarde laat het gewoon niet toe.

Leida: Duurzame ontwikkeling gaat ook in tegen het gangbare discours van ontwikkelen. Volgens Premier Verhofstadt moet het Zuiden ook de kans krijgen om te ontwikkelen op basis van hun eigen identiteit, waarden en normen; maar dan wel volgens ons economisch model. Hij vergeet dan wel, dat wij onze ontwikkeling te danken hebben aan de uitbuiting van het Zuiden. Door de kolonisering en nu globalisering, hebben wij ons een enorm reservoir van grondstoffen toegeëigend. Ons model van ontwikkelen is dus niet na te volgen.

Oikos: Hoe moet het nu verder met het duurzaamheidsdebat in Vlaanderen. Welke nieuwe plannen hebben jullie na VODO +10?

Het Steunpunt, Lokale Agenda 21, wordt versterkt. Zo zullen we investeren in onze adviesfunctie naar – en de mobilisering van – lokale groeperingen met actiemodellen. Samen met het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Gent, voeren we een studie uit rond de ecologische schuld. We zullen trachten dit begrip te operationaliseren als beleidsinstrument. Verder zullen we nog bezig zijn met provinciale tentoonstellingen en onderwijsboeken over duurzame ontwikkeling. Op internationaal vlak, werken we rond de Gatt en sluiten we ons aan bij de campagne van 11.11.11. hieromtrent. Onze lokale werking met LA 21 wordt ook geïnternationaliseerd met sustainable cities en een partnerband met Chili. Op Federaal niveau blijft de opvolging van de Federale Raad en de heruitgave van het federaal plan zeer belangrijk. En ten slotte, – omdat we merken dat de werkcontext van VODO is gewijzigd door de laatste beleidsevoluties, – willen we in het voorjaar ook nadenken over de nieuwe opdrachten en rol van VODO hierin. Genoeg werk op de planken dus.

Oikos: Ten slotte, VODO vierde zijn tienjarig bestaan in 2002. Wat is jullie toekomstbeeld voor VODO voor 2012?

Leida: Het is een beetje vooruitlopen op de interne discussie die we dit voorjaar over onze missie zullen houden. Wij blijven heel sterk ijveren voor de integratie van duurzame ontwikkeling als volwaardig beleidsterrein. In die zin, zijn we vragende partij voor een minister van duurzame ontwikkeling, ook op Vlaams niveau. Misschien is een eerste minister met duurzame ontwikkeling als bevoegdheid nog beter dan het mainstreamen van duurzame ontwikkeling in andere departementen. Deze eerste minister of minister-president zou dan verantwoordelijk zijn voor het beleidskader voor duurzame ontwikkeling. Toegegeven, dit is een zeer ambitieuze doelstelling en wellicht een zeer ver toekomstbeeld. Als dit beleidskader werkelijkheid zou worden in 2012, dan kunnen de NGO's niet achterblijven. Er moet dan ook een duidelijke NGO-structuur zijn, die als aanspreekpunt dient voor het beleid, die het beleid ook kritisch opvolgt, enz... Welke vorm deze structuur moet hebben, een koepel of overleg, laat ik in het midden.

Georges: Het zou natuurlijk fantastisch zijn, dat VODO binnen 10 jaar zijn doelstellingen heeft bereikt en dat men de werking met een feestelijke afsluiting kan opheffen. Maar de realiteit is toch anders. In het socio-culturele veld bijvoorbeeld, vooral op lokaal vlak, is er nog veel werk om het begrip duurzame ontwikkeling te introduceren. Gedragsverandering in consumptie en productiepatronen is werk van lange

adem. Wetten en reglementen kunnen veel regelen, maar de mentaliteit moet natuurlijk mee. VODO blijft de komende 10 jaar nog zeker bestaan.